

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ

Цимбалюк Ю.А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу
Уманського національного університету садівництва
м. Умань, Україна*

В останні роки пандемії, воєнних дій на території України, масової міграції населення цифрові інновації продемонстрували здатність доповнювати, збагачувати та трансформувати освіту, а також мають потенціал для прискорення прогресу в досягненні Цілей сталого розвитку для освіти та трансформації способів забезпечення загального доступу до навчання. Це може підвищити якість та актуальність навчання, посилити інклюзію та покращити якість управління освітою. Під час криз дистанційне навчання може пом'якшити наслідки перерв у навчанні, що виникають з об'єктивних причин.

Водночас, розвиток окремих технологій викликає бурхливі дискусії серед освітян щодо доцільності їх застосування в освітньому процесі. Це, наприклад, штучний інтелект (ШІ). В науковій полеміці присутні аргументи як на користь цього інструменту, так і перестороги щодо його впливу.

К. В. Матвєєва, зокрема, відзначає, що, з одного боку, згенеровані рукописи можуть дати поштовх для нових досліджень, вивчення певних аспектів під іншим кутом зору, отже слугувати додатковим інструментом у пошуку інформації. Крім того, можна удосконалювати, обробляти інформацію, отриману в результаті функціонування мовних моделей ШІ, підвищуючи в такий спосіб якість висвітлення результатів наукових досліджень. З іншого боку – мовні моделі ШІ теоретично можуть видавати некоректні матеріали, що додаватиме плутанини у отримані результати наукових досліджень та розуміння процесів суспільного розвитку загалом [1].

Серед контраргументів є й те, що використання штучного інтелекту може обумовити виникнення ряду проблем для студентів, такі як порушення норм академічної доброчесності, скорочення числа викладачів через автоматизацію багатьох процесів (це може спричинити тиск на ринок праці), можлива соціальна несправедливість у доступі до належного програмного забезпечення, а також певні перепони щодо

розвитку комунікативних навичок (очевидно, що ІІІ здебільшого корисний у дистанційній освіті) [2].

Проте, рівень загроз якості освіти через використання ІІІ дещо перебільшено, оскільки він не замінює людські навички, зокрема такі як емоційний інтелект, можливість до адаптації та пошук рішень в неоднозначних ситуаціях. Однак, він може бути корисним у персоналізованому навчанні, оцінюванні та зворотному зв'язку, забезпечуючи розуміння поведінки та залучення здобувачів освіти.

Вплив ІІІ на оцінювання виходить далеко за межі безпосереднього занепокоєння з приводу того, що студенти списують під час виконання письмових завдань. ІІІ може створювати відносно якісні роботи, есе і вражаючі твори мистецтва, а також може складати деякі іспити на основі знань з певних предметних галузей. Це обумовлює необхідність переосмислення, чому саме слід навчати і з якою метою, а також як оцінювати і підтверджувати навчання. На думку дослідників з ЮНЕСКО М. Фенчуна та Х. Вейна у критичному обговоренні викладачі, політики, здобувачі освіти та інші зацікавлені сторони повинні розглянути наступні чотири категорії результатів навчання [3]:

- цінності, необхідні для забезпечення орієнтованої на людину розробки і використання технологій, є центральними для переосмислення результатів навчання та їх оцінювання в цифрову епоху. Переглядаючи мету освіти, слід чітко визначити цінності, які впливають на те, як технології пов'язані з освітою. Саме через цю нормативну призму результати навчання, їхнє оцінювання та валідацію необхідно ітеративно оновлювати, щоб відповідати дедалі ширшому використанню технологій, включно зі штучним інтелектом, у суспільстві;

- фундаментальні знання та навички: Навіть у тих сферах компетенцій, де інструменти ІІІ можуть працювати краще, ніж люди, учні все одно потребуватимуть ґрунтовних базових знань і навичок. Фундаментальна грамотність, вміння рахувати і базові навички наукової грамотності залишатимуться ключовими для освіти в майбутньому. Обсяг і характер цих базових навичок потрібно буде регулярно переглядати, щоб відображати середовище, в якому ми живемо, дедалі більше насичене штучним інтелектом;

- навички мислення вищого порядку: Результати навчання повинні включати навички, необхідні для підтримки мислення вищого порядку і вирішення проблем на основі співпраці між людиною і ІІІ та використання результатів, отриманих за допомогою нього. Вони можуть включати розуміння ролі фактичних і концептуальних знань в обґрунтуванні мислення вищого порядку, а також критичне оцінювання контенту, створеного ІІІ;

– професійні навички, необхідні для роботи зі штучним інтелектом: у тих сферах, де ШІ може працювати краще за людину і автоматизує окремі завдання, люди, які навчаються, повинні розвивати нові навички, необхідні для нових робочих місць, створених ШІ.

Підсумовуючи можна констатувати, що варто очікувати широкого впровадження в освітній процес технологій ШІ та поступового напрацювання правил його використання в навчальному процесі.

Список використаних джерел:

1. Матвеева К.В. Використання інструментів штучного інтелекту у написанні наукових досліджень: етичний аспект. Наукова весна : матеріали XIII Міжнар. наук.-техн. конф. аспірантів та молодих вчених, 02 берез., м. Дніпро : зб. тез. Дніпро : НТУ Дніпровська політехніка, 2023. С. 246–248.
2. Певень К., Хміль Н., Макогончук Н. Вплив штучного інтелекту на зміну традиційних моделей навчання та викладання: аналіз технологій для забезпечення ефективності індивідуальної освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 11(29). С. 306–316.
3. Fengchun M., Wayne H. Guidance for generative AI in education and research. *UNESCO*. 2023. 44 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693>